

Vlaanderen
is wetenschap

Vroedmeesterpad in Vlaanderen

Monitoringrapport 2024

Loïc van Doorn, Daan Van Eenaeme, Sam Van de Poel

INSTITUUT
NATUUR- EN BOSONDERZOEK

Auteurs:

Loïc van Doorn , Daan Van Eenaeme, Sam Van de Poel

Reviewers:

Jeroen Speybroeck

Het INBO is het onderzoeksinstituut van de Vlaamse overheid dat via onafhankelijk toegepast wetenschappelijk onderzoek, data- en kennisontsluiting het biodiversiteitsbeleid en -beheer onderbouwt en evalueert.

Vestiging:

INBO Brussel, Herman Teirlinckgebouw, Havenlaan 88 bus 73, 1000 Brussel, België

vlaanderen.be/inbo

e-mail:

loic.vandoorn@inbo.be

Wijze van citeren:

van Doorn, L., Van Eenaeme, D. & Van de Poel, S. (2026). Vroedmeesterpad in Vlaanderen: Monitoringrapport 2024. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2026 (51). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel. DOI: [10.21436/inbor.150522507](https://doi.org/10.21436/inbor.150522507)

D/2026/3241/220

Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2026 (51)

ISSN: 1782-9054

Verantwoordelijke uitgever:

Hilde Eggermont

Foto cover:

Uitgezette larve op het punt van metamorfose. Fotograaf: Loïc van Doorn

Dit onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van:

Agentschap voor Natuur en Bos

<https://natuurenbos.be/>

**AGENTSCHAP
NATUUR & BOS**

Dit werk valt onder een [Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

VROEDMEESTERPAD IN VLAANDEREN: MONITORINGRAPPORT 2024

Loïc van Doorn, Daan Van Eenaeme, Sam Van de Poel

10.21436/inbor.150522507

Dankwoord/Voorwoord

Een bijzonder woord van dank gaat uit naar de vele terreinbeheerders en partners, waaronder de medewerkers van het ANB, de gemeenten en de lokale afdelingen van Natuurpunt. Hun tomeloze inzet voor het creëren en onderhouden van geschikt leefgebied, van het plaatsen van betonbakken tot het laten begrazen van zonbeschenen hellingen, vormt het fundament voor de overlevingskansen van de soort. Daarnaast danken wij de private eigenaars, landbouwers en het Regionaal Landschap, die via kleinschalige ingrepen in tuinen en op erven bijdragen aan een veerkrachtig netwerk voor de vroedmeesterpad in Vlaanderen. Tot slot zijn de monitoringgegevens van de vele vrijwilligers van het meetnet onmisbaar; dankzij hun jaarlijkse inzet houden we de vinger aan de pols bij de populaties in het veld.

Samenvatting

Dit rapport presenteert de resultaten van de monitoring van de vroegmeesterpad (*Alytes obstetricans*) in Vlaanderen in 2024. Sinds 2021 voert het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), een grootschalig translocatieprogramma uit waarbij tot en met 2024 ruim 25.000 individuen zijn uitgezet op 21 locaties binnen acht populatiekernen. Het doel van deze interventies is het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen uit het soortenbeschermingsprogramma via herintroducties, geassisteerde herkolonisaties en genetische bijplaatsingen.

In 2024 werd de populatie-opbouw gemonitord via gestandaardiseerde roepkoortellingen en larveninventarisaties. De resultaten tonen een stijging van het aantal roepende dieren: van een gemiddelde van 74 in de pre-translocatieperiode (2019-2022) naar 244 roepers in 2024. Vooral op enkele herintroductielocaties zijn de aantallen sterk toegenomen. Daarnaast stelden we in alle herintroductiegebieden natuurlijke voortplanting vast. In Vlaanderen werden in totaal 10.461 larven verspreid over 43 waterlichamen opgetekend. Daarnaast stelden we ook aanzienlijke dispersie vast, dieren koloniseerden spontaan nieuwe leefgebieden tot op 2,5 kilometer van de populatiekernen.

Ondanks deze positieve trends blijft de kwaliteit van de habitat de limiterende factor voor succes op de lange termijn. De monitoring identificeerde diverse knelpunten, zoals de snelle verruiging en beschaduwing van landhabitat, de eutrofiëring van voortplantingswateren en predatie door groene kikkers. De resultaten tonen aan dat translocaties een waardevol instrument zijn voor het herstel van de vroedmeesterpad, maar dat duurzaam succes enkel mogelijk is wanneer deze worden gecombineerd met een kwaliteitsvol en langdurig habitatbeheer, waaronder het vrijwaren van zonbeschenen hellingen en het behoud van het pionierskarakter van (artificiële) voortplantingswateren.

English abstract

This report presents the results of the 2024 monitoring of the midwife toad (*Alytes obstetricans*) in Flanders. Since 2021, the Research Institute for Nature and Forest (INBO), commissioned by the Agency for Nature and Forests (ANB), has been implementing a large-scale translocation program. By the end of 2024, over 25,000 individuals were released across 21 locations within eight populations. The objective of these interventions is to achieve the conservation goals set out in the species protection program through reintroductions, assisted recolonisations and genetic reinforcement.

In 2024, population development was monitored using standardized chorus counts and larval surveys. The results show a significant increase in the number of calling animals: from an average of 74 in the pre-translocation period (2019-2022) to 244 callers in 2024. Numbers increased sharply, particularly at several reintroduction sites. Additionally, natural reproduction was confirmed in all reintroduction areas. In total, 10,461 larvae were recorded across 43 water bodies in Flanders. Significant dispersal was also observed, with individuals spontaneously colonizing new habitats up to 2.5 kilometers from the core population areas.

Despite these positive trends, habitat quality remains the limiting factor for long-term success. Monitoring identified various bottlenecks, such as the rapid overgrowth and shading of terrestrial habitats, the eutrophication of breeding waters, and predation by green frogs. The results demonstrate that translocations are a valuable tool for the recovery of the midwife toad, but that sustainable success is only possible when combined with high-quality and long-term habitat management, including the safeguarding of sun-exposed slopes and maintaining the pioneer character of (artificial) breeding waters.

Inhoudstafel

Dankwoord/Voorwoord	2
Samenvatting	3
English abstract.....	4
Lijst van figuren.....	7
Lijst van tabellen	7
1 Inleiding	8
2 Monitoring	10
2.1 Methodiek	10
2.2 Resultaten.....	11
2.2.1 Roepkoren	12
2.2.1.1 Originele populaties zonder translocaties (Altenbroek, Groot-Loon, Remersdaal en Rijkkel)	13
2.2.1.2 Populaties met actieve bijplaatsingen (Ganzemans en Ganspoel)	13
2.2.1.3 Populaties met geassisteerde herkolonisaties en bijplaatsingen (Veursvallei en Kwadebeekvallei)	13
2.2.1.4 Geherintroduceerde populaties (Blaivie en Golfpark Tervuren)	13
2.2.2 Larventellingen en voortplantingswateren	13
2.2.3 Dispersie	14
3 Populatiebespreking en beheeradvies.....	15
3.1 Populatie Kwadebeekvallei, Sint-Genesius-Rode.....	15
3.1.1 Heymansdries	15
3.1.2 Hof-Ten-Hout.....	15
3.1.3 Den Dries	15
3.2 Populatie Blaivie, Overijse	16
3.3 Populatie Golfpark, Tervuren	16
3.4 Populatie Ganspoel, Tervuren en Huldeberg.....	16
3.4.1 Ganspoel.....	17
3.4.2 Veeweide.....	17
3.5 Populatie Ganzemans, Huldemberg en Bertem	17
3.5.1 Groeve Ganzemans	17
3.5.2 Tersaert	17
3.6 Populatie Groot-Loon, Tongeren-Borgloon	18
3.7 Populatie Rijkkel, Tongeren-Borgloon	18
3.8 Populatie Altenbroek, Voeren	18
3.8.1 Altenbroek.....	18

Lijst van figuren

Figuur 1: Roepkoormonitoring van alle onderzochte populaties van vroedmeesterpad in Vlaanderen in de periode 2019-2024. Indien een populatie uit meerdere locaties bestaat zijn deze opgesplitst. De brondata zijn afkomstig van het meetnet en de translocatiemonitoring. Indien de volledige populatie afkomstig is van een herintroductie krijgt deze de aanduiding “nieuw”. Tellingen in locaties vanaf twee jaar na een bijplaatsing zijn met een zwarte kader aangeduid, tellingen in locaties vanaf twee jaar na een geassisteerde herkolonisatie of herintroductie met een groene kader.

12

Lijst van tabellen

Tabel 1: De in 2024 gemonitorde populaties van vroedmeesterpad, onderverdeeld in locaties en met vermelding van het uitgevoerde translocatietype. Het startjaar van de monitoring ligt twee jaar na het eerste translocatiejaar, op basis van eerdere monitoring blijkt dat vroedmeesterpaden twee jaar na uitzet beginnen met roepen. De met een asterisk aangeduide locaties werden in 2024 gekoloniseerd vanuit de naastliggende locatie(s). De locaties zijn opgedeeld in een monitoring via het meetnet en via de translocatiemonitoring.

9

Tabel 2: Aantal roepers, larven, wateren met voortplanting en bezoeken per locatie voor zowel meetnet als translocatiemonitoring in 2024. 11

11

1 INLEIDING

In Vlaanderen worden sinds 2021 translocaties van vroedmeesterpadden uitgevoerd. Deze worden gekweekt door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) in het Onderzoekscentrum voor Aquatische Fauna (Auwerx *et al.* 2021; van Doorn *et al.* 2025). De kweekprojecten worden gefinancierd door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en de Europese Unie (LIFE BNIP en LIFE B4B). De translocaties worden uitgevoerd om de doelen uit het Soortenbeschermingsprogramma (SBP) vroedmeesterpad te behalen, met name de instandhoudingsdoelstellingen (Goemaere & Heylen, 2017).

Afhankelijk van de begrenzing van populaties worden er in Vlaanderen een tiental inheemse populaties gedefinieerd anno 2024 (**Tabel 1**). Van 2021 tot en met 2024 zijn 25.109 vroedmeesterpadden uitgezet op 21 locaties binnen acht populaties. Locaties zijn ruimtelijk gescheiden deelgebieden waarvan verwacht wordt dat ze deel uitmaken van dezelfde populatie. In twee populaties zijn herintroducties uitgevoerd, en in de overige vier populaties zijn bijplaatsingen en geassisteerde herkolonisaties gerealiseerd (voor terminologie inzake translocaties zie Mergeay & Verbist, 2021). Herintroducties gebeuren gedurende drie à vier opeenvolgende jaren per locatie om een natuurlijke populatieopbouw te verkrijgen en de populatie alle kansen te bieden om op eigen kracht verder te kunnen. In het geval van een herintroductie kunnen we pas na enkele generaties spreken van een zelfredzame populatie.

Conform de IUCN-richtlijnen is monitoring van translocaties noodzakelijk (IUCN/SSC, 2013). In 2023 is de monitoring in-kind uitgevoerd, in 2024 is deze opdracht in een samenwerkingsovereenkomst tussen ANB en INBO opgenomen. Het gros van de uitgezette dieren is na twee jaar geslachtsrijp, de monitoring wordt voor elke locatie dan ook opgestart twee jaar na de eerste translocatie. Na enkele generaties dienen deze locaties mee opgenomen te worden in het meetnet vroegmeesterpad, waarbij door gestandaardiseerde tellingen de soort wordt gemonitord door Natuurpunt VZW in opdracht van ANB en INBO. De resultaten van het meetnet sinds 2019 zijn mee opgenomen in het voorliggende rapport om maximaal de trend per locatie weer te kunnen geven.

Naast de translocatiemonitoring wordt ook beheeradvies geformuleerd op basis van eerder gepubliceerde habitatgeschiktheidscriteria en uitgevoerde terreinbezoeken (Speybroeck & Auwerx, 2019). Het beheeradvies dient de beheerder in staat te stellen mogelijke knelpunten aan te pakken. Op deze manier wordt via de monitoring eveneens een vinger aan de pols gehouden inzake de kwaliteit van de leefgebieden.

Provincie	Gemeente	Populatie	Locatie	Translocatietype	Startjaar monitoring	Meetnet	Monitoring 2024
Vlaams-Brabant	Sint-Genesius-Rode	Kwadebeekvallei	Hof-Ten-Hout	Geassisteerde herkolonisatie	2023	x	x
Vlaams-Brabant	Sint-Genesius-Rode	Kwadebeekvallei	Den Dries*	Geassisteerde herkolonisatie	2024		x
Vlaams-Brabant	Sint-Genesius-Rode	Kwadebeekvallei	Heymansdries/Ezelsweg	Bijplaatsing	2019	x	x
Vlaams-Brabant	Overijse	Blaivie	Blaivie	Herintroductie	2023	x	x
Vlaams-Brabant	Tervuren	Golfpark Tervuren	Golfpark Tervuren	Herintroductie	2024		x
Vlaams-Brabant	Huldenberg	Ganspoel	Ganspoel	Bijplaatsing	2023	x	x
Vlaams-Brabant	Tervuren	Ganspoel	Veeweide*	Geassisteerde herkolonisatie	2024		x
Vlaams-Brabant	Huldenberg	Ganzemans	Groeve Ganzemans	Bijplaatsing	2019	x	x
Vlaams-Brabant	Huldenberg, Bertem	Ganzemans	Tersaert	Bijplaatsing	2019	x	x
Limburg	Borgloon	Groot-Loon	Groot-Loon	Geen	2019	x	
Limburg	Borgloon	Rijkel	Rijkel	Geen	2019	x	
Limburg	Voeren	Altenbroek	Altenbroek	Geen	2019	x	
Limburg	Voeren	Altenbroek	Snauwenberg	Geen	2019	x	
Limburg	Voeren	Altenbroek	Kattenroth	Geen	2019	x	
Limburg	Voeren	Veursvallei	Veursvallei noord	Bijplaatsing	2019	x	
Limburg	Voeren	Veursvallei	Konenbos	Geen	2019	x	
Limburg	Voeren	Veursvallei	Daal	Geassisteerde herkolonisatie	2023		x
Limburg	Voeren	Veursvallei	Vrouwenbos	Geen	2019	x	
Limburg	Voeren	Remersdaal	Remersdaal	Geen	2019	x	

2 MONITORING

2.1 METHODIEK

Er loopt reeds een gestandaardiseerde monitoring van de bestaande vroedmeesterpadpopulaties via de gewestelijke meetnetten, uitgevoerd door Natuurpunt Studie VZW (Speybroeck *et al.* 2020 – zie www.meetnetten.be). Daarnaast werden ook enkele als herintroducties aangegeven locaties toch opgenomen in het meetnet, omdat een locatie na uitsterven van de (lokale) populatie niet meteen uit het meetnet wordt geschrapt. Het meetnet werd aldus opgevolgd voor 15 van de 29 locaties (Meetnet, **Tabel 1**). De translocatiemonitoring heeft de meetnetmethodiek overgenomen om maximale vergelijkbaarheid te garanderen voor de vier bijkomende locaties (Den Dries, Golfpark Tervuren, Veeweide en Daal)(Monitoring 2024, **Tabel 1**). Omwille van het enthousiasme van de vrijwilligers en medewerkers was er daarnaast een overlap tussen het meetnet en de translocatiemonitoring (zes locaties). Jaarlijks werd in elke onderzochte populatie minstens driemaal geluisterd naar roepende vroedmeesterpadden tijdens het actieve seizoen. Daarnaast werden de potentiële voortplantingswateren op elke locatie éénmaal per jaar, aan het einde van de voortplantingsperiode (augustus), onderzocht, waarbij larven werden opgespoord met een schepnet of na zonsondergang door middel van zichtwaarnemingen. Op basis van de waarnemingen werd een extrapolatie gemaakt voor de gehele waterpartij, dit berust deels op expertenoordeel. De roepkoortellingen van het meetnet werden voornamelijk uitgevoerd door vrijwilligers, aangevuld door een professionele medewerker van Natuurpunt Studie VZW. De larventellingen van het meetnet werden integraal door de professionele medewerker uitgevoerd. De translocatiemonitoring werd voor de periode 2023-2024 volledig door professionele medewerkers uitgevoerd. In tegenstelling tot het meetnet gebeurt de larventelling bij de translocatiemonitoring doorgaans 's nachts (visueel).

RESULTATEN

De resultaten zijn weergegeven in **Tabel 2**.

Tabel 2: Aantal roepers, larven, wateren met voortplanting en bezoeken per locatie voor zowel meetnet als translocatiemonitoring in 2024.

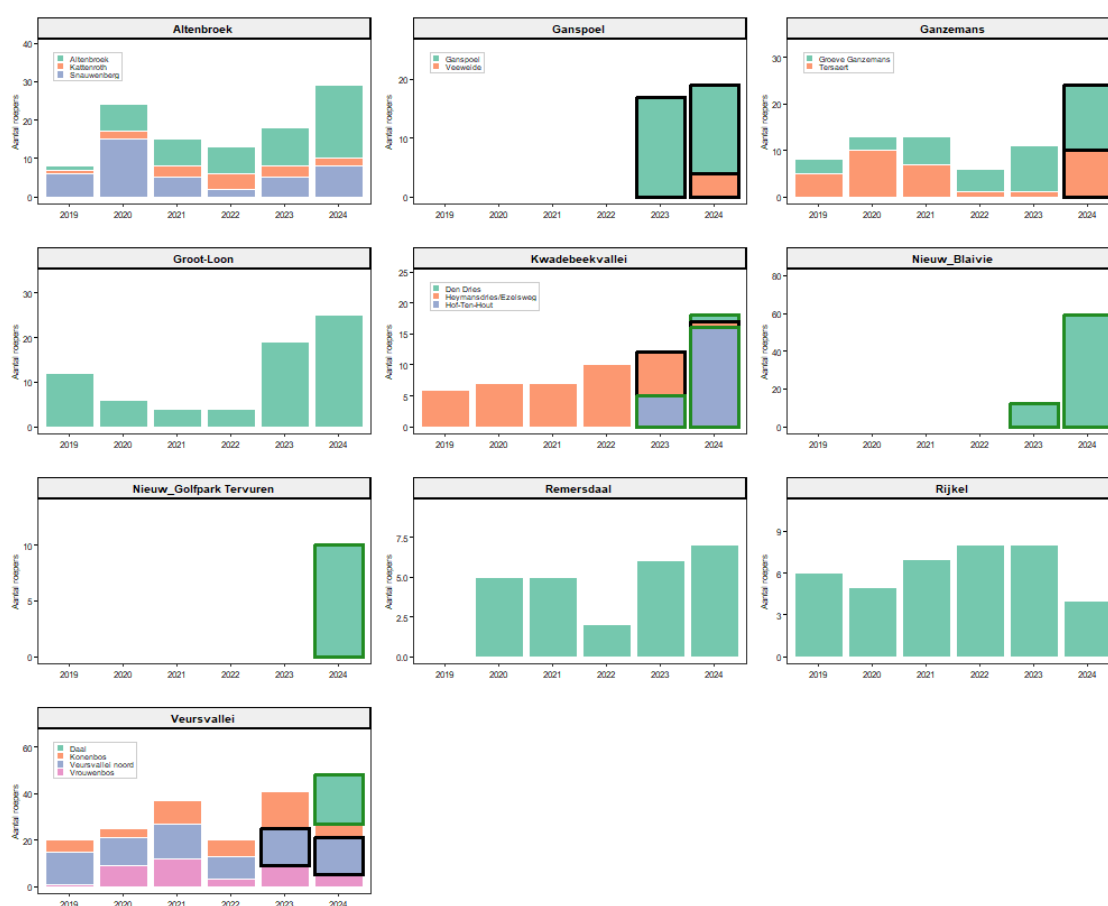
Populatie	Locatie	Max. # roepers	Geschat max. # larven	Max. # wateren met larven	# bezoeken monitoring 2024	# bezoeken meetnet 2024
Kwadebeekvallei	Hof-Ten-Hout	16	1900	6	5	7
Kwadebeekvallei	Heymansdries/ezelsweg	1	0	0	4	4
Kwadebeekvallei	Den Dries	1	0	0	1	0
Blaivie	Blaivie	59	1500	4	6	4
Golfpark Tervuren	Golfpark Tervuren	10	700	2	5	0
Ganspoel	Ganspoel	15	50	1	5	11
Ganspoel	Veeweide	4	160	2	5	1
Ganzemans	Groeve Ganzemans	14	230	6	6	7
Ganzemans	Tersaert	10	/	/	2	6
Groot-Loon	Groot-Loon	25	766	6	0	4
Rijkkel	Rijkkel	4	0	0	0	4
Altenbroek	Altenbroek	19	0	0	0	4
Altenbroek	Snauwenberg	8	2000	1	0	4
Altenbroek	Kattenroth	2	15	1	0	4
Veursvallei	Veursvallei noord	16	1465	9	0	4
Veursvallei	Konenbos	6	450	1	0	4
Veursvallei	Daal	21	1100	3	4	2
Veursvallei	Vrouwenbos	5	125	1	0	4
Remersdaal	Remersdaal	7	0	0	0	4

In totaal zijn in 2024 121 monitoringsbezoeken uitgevoerd in twintig locaties. Via het meetnet zijn 78 bezoeken geregistreerd, via de translocatiemonitoring 43. Het minimum aantal bezoeken is voor alle locaties ruimschoots gehaald, behalve voor Den Dries, een locatie dewelke na waarneming van een roepend dier éénmalig bezocht is. Er is een overlap tussen de locaties bezocht via het meetnet en de translocatiemonitoring door het enthousiasme van zowel vrijwilligers als professionele medewerkers.

2.2.1 Roepkoren

De roepkoortellingen voor alle onderzochte populaties sinds 2019 (**Figuur 1**) geven een duidelijke toename weer: van een gemiddelde van 74 roepers per jaar over alle populaties in Vlaanderen in de pre-translocatieperiode 2019-2022, naar 144 roepers in 2023 en 244 in 2024.

Hoewel de algemene trends op populatieniveau bemoedigend zijn, laat de monitoring zien dat het succes niet uniform is voor elke locatie. In het hoofdstuk Populatiebespreking en beheeradvies wordt er dieper op de knelpunten ingegaan.

Figuur 1: Roepkoormonitoring van alle onderzochte populaties van vroedmeesterpad in Vlaanderen in de periode 2019-2024. Indien een populatie uit meerdere locaties bestaat zijn deze opgesplitst. De brondata zijn afkomstig van het meetnet en de translocatiemonitoring. Indien de volledige populatie afkomstig is van een herintroductie krijgt deze de aanduiding “nieuw”. Tellingen in locaties vanaf twee jaar na een bijplaatsing zijn met een zwarte kader aangeduid, tellingen in locaties vanaf twee jaar na een geassisteerde herkolonisatie of herintroductie met een groene kader.

zijn 10.461 larven geschat in 2024. In alle locaties waar herintroducties zijn gestart in 2021 of 2022 zijn larven teruggevonden, in totaal 5.360 larven.

In 43 van de 82 onderzochte waterlichamen zijn larven teruggevonden. De monitoringsmethodologie laat niet toe om in alle wateren een inschatting van de aanwezigheid van larven te maken. In sommige grotere waterlichamen zoals bijvoorbeeld deze van Ganspoel, Tersaert en Altenbroek is environmental DNA (eDNA) een potentiële methode om deze kennislacunes op te vullen. eDNA laat toe de aan- of afwezigheid van de soort te bepalen, evenals een indicatie te geven van de densiteiten van larven.

2.2.3 Dispersie

Voedmeesterpadden die voorkomen buiten de kernpopulaties worden noch geregistreerd door het meetnet noch door de translocatiemonitoring, maar kunnen wel door burgerwetenschappers worden gemeld via het platform waarnemingen.be. Het daadwerkelijke aantal dieren buiten de populaties wordt onderschat. Deze waarnemingen hebben veelal betrekking op fluitende exemplaren.

In 2024 werden er opvallend veel waarnemingen van dieren buiten de populatiekernen ingevoerd. Verwacht wordt dat dit een gevolg is van de translocaties, door zowel de hoge dichtheden als doordat een deel van de uitgezette dieren geen binding met het lokale leefgebied ontwikkelt. In de Kwadebeekvallei werden waarnemingen teruggevonden van twee locaties, beide op respectievelijk 600 meter afstand van de dichtstbijzijnde populatie. Deze locaties vormen geschikt leefgebied en zijn mee opgenomen in het translocatieproject. Rondom de populatie van Blaivie werden roepers gemeld op respectievelijk 400, 500, 600 en 2500 meter afstand. Eén hiervan bestaat uit potentieel leefgebied en is weerhouden voor bijkomende translocaties. Op 650 meter ten noorden van de populatie van Ganspoel werden larven teruggevonden. Deze bleken afkomstig van de getransloceerde dieren van Ganspoel en de locatie (Veeweide) werd eveneens weerhouden voor bijkomende translocatie (van Doorn *et al.* 2025). Tenslotte werd op 1200 meter van groeve Ganzemans een roepend dier waargenomen.

Hoewel de voedmeestertpad gekenmerkt wordt door een relatief lage dispersiecapaciteit (Goemaere & Heylen, 2017), tonen deze waarnemingen aan dat de soort, zelfs in de Vlaamse context, tot meer in staat is dan wordt aangenomen. Echter, de kans op het koloniseren van nieuwe leefgebieden wordt sterk vergroot door een hoge dichtheid aan dieren en de geschiktheid van het tussenliggende habitat.

3 POPULATIEBESPREKING EN BEHEERADVIES

De populaties en locaties die in 2024 werden gemonitord (**Tabel 2**) worden hieronder kort besproken, met aansluitend een beheeradvies.

3.1 POPULATIE KWADDEBEEKVALLEI, SINT-GENESIUS-RODE

De populatie van de Kwadebeekvallei is de laatste jaren sterk gegroeid door translocatie van dieren uit het kweekprogramma. Verschillende locaties zijn ontwikkeld door de gemeente Sint-Genesius-Rode, de lokale afdeling van Natuurpunt en private eigenaars. De populatie zit anno 2024 verdeeld over een zevental locaties, in vier ervan zijn roepende mannetjes gehoord. De habitatgeschiktheidscriteria (Speybroeck & Auwerx, 2019) worden gehaald voor de populatie.

3.1.1 Heymansdries

De heraanplant ten zuiden van de poel begint weer een dicht bos te vormen, waardoor de poel en het omliggende landhabitat meer in de bossfeer komen. De kansen voor deze deelpopulatie slinken hierdoor aanzienlijk. In 2023 werd de poel volledig geruimd en geherprofileerd, maar er werden geen larven meer waargenomen tijdens de jaarlijkse schepbezoeken. Op de drie roepkoortellingen voor de Meetnetten werd in 2024 nog maar één dier gehoord. Wanneer de heraanplant volgroeid is, zal de vroedmeesterpad er, net als in het verleden, nog maar sporadisch voorkomen. Het gaat hier ook om een enkele poel waar, zodra deze gekoloniseerd is met vis, de larven geen kans hebben om te overleven en er dus een ecologische val is. Als er waterhabitat (betonbakken) voorzien zouden worden hogerop de zonbeschenen helling, zou dit een wezenlijk verschil kunnen geven.

3.1.2 Hof-Ten-Hout

De populatie van Hof-Ten-Hout is het gevolg van een geassisteerde herkolonisatie. Uitzettingen zijn stopgezet na 2023. Deze locatie wordt intensief beheerd door een klein team van Natuurpunt. De landhabitat wordt in pioniersstadium gehouden door maaien en begrazing. De waterhabitat bestaat uit zowel poelen als betonbakken. De poelen worden periodiek geruimd. De betonbakken krijgen een intensiever beheer. Om de 2-3 jaar worden ze leeggelaten en terug gevuld. Tevens wordt in de herfst de bladval afgevangen met netten, zodat de bakken niet eutrofiëren.

Het beheer staat hier op punt en wordt bijgestuurd en teruggekoppeld waar nodig. Knelpunt is het ruigtebeheer, waar een structurele samenwerking nodig is om grazers in te zetten. Daarnaast is ook erosie in de Kwadebeekvallei problematisch voor de poelen, dit wordt met de erosiecoördinatoren bekeken.

3.1.3 Den Dries

Dit gebied wordt beheerd door Natuurpunt. In 2023 is gestart met een geassisteerde herkolonisatie, in 2024 werd in het voorjaar een roepend dier gehoord. Gezien de in 2023 uitgezette dieren op dat moment nog niet volgroeid waren, was dit dier vermoedelijk afkomstig van Hof-Ten-Hout. Voortplantingswater is beperkt aanwezig onder de vorm van kleine tuinvijvers. In 2026 worden vijf voortplantingsbakken aangelegd, waarvan twee op Den Dries zelf. Het beheer wordt op de soort afgestemd, met een aangepast maai- en begrazingsregime en de ontwikkeling van een mantel-zoomvegetatie.

POPULATIE BLAIVIE, OVERIJSE

Het beheer gebeurt in opdracht van de gemeente Overijse. De landhabitat wordt begraaasd met geiten, schapen en pony's, waarbij vrijwillige bijsturing en opvolging bijdragen aan een nauwgezette monitoring. Op deze locatie werd ook het vliegend hert uitgezet; beide soorten gaan goed samen. De bodem is voedselrijk en bevat veel puin, wat leidt tot een snelle verruiging. Om dit tegen te gaan wordt gerichte begrazing ingezet. Daarnaast wordt door vrijwilligers gemaaid. Een nauwe afstemming met de gemeente en de herder is hierbij noodzakelijk. Daarnaast is detailbeheer rond de voortplantingsbakken vereist om verruiging te voorkomen. Door de aanleg van waterhabitat wordt immigratie van uitheemse groene kikker vastgesteld, een soort die hier voorheen eerder sporadisch werd waargenomen. Dit vormt in de toekomst mogelijk een knelpunt, gezien er sterke vermoedens zijn dat groene kikkers een predatiedruk uitoefenen op larvale en juveniele vroedmeesterpadden.

3.3 POPULATIE GOLFPARK, TERVUREN

3.3 POPULATIE GOLFPARK, TERVUREN

Hoewel aan de habitatgeschiktheidscriteria (Speybroeck & Auwerx, 2019) qua aantal waterlichamen wordt voldaan, is bijsturing van het beheer noodzakelijk. Op één na zijn alle betonnen bakken onder of in de nabijheid van bladverliezende bomen/hagen geplaatst, waardoor ze zeer snel eutrofiëren en anoxisch worden. Daarnaast is de meest noordelijke foliepoel, ondanks eerdere herstellingen, gescheurd, wat leidt tot een dalend waterpeil. De massale aanwezigheid van uitheemse groene kikkers werkt mogelijk ook hier limiterend voor de vroedmeesterpadpopulatie.

POPULATIE GANSPOEL, TERVUREN EN HULDEBERG

[illegible]

3.6 POPULATIE GROOT-LOON, TONGEREN-BORGLOON

Herinrichtingswerken hebben het leefgebied van de vroedmeesterpad nabij de kerk in Groot-Loon aanzienlijk verbeterd, waardoor de habitatgeschiktheidscriteria vandaag vlot worden gehaald. Er zijn nu meerdere betonbakken en betonpoelen verspreid over het gebied. Het verder verschrallen van de graslanden en het voorzien van plekjes die vlot opwarmen blijft een aandachtspunt. Een groot probleem blijft hier echter de aanwezigheid van groene kikkers. Want hoewel het leefgebied geschikt is en er jaarlijks veel larven worden geteld, blijft het aantal roepers eerder laag.

3.7 POPULATIE RIJKEL, TONGEREN-BORGLOON

De populatie vroedmeesterpadden die zich ophoudt op het kerkhof in Rijkkel, blijft aanwezig. Het kerkhof lijkt te fungeren als geschikt landhabitat en als waterhabitat wordt de kleine waterbak gebruikt. In welke mate de slotgracht rond het kasteel ernaast gebruikt wordt, is onduidelijk omdat de hoeveelheid beschikbaar water hier sterk varieert over de jaren. Een extra betonbak op het kerkhof zelf zou geen overbodige luxe zijn. De vroedmeesterpad komt hier samen voor met de kamsalamander die naar alle waarschijnlijkheid als predator fungeert.

3.8 POPULATIE ALTENBROEK, VOEREN

3.8.1 Altenbroek

Rond kasteel Altenbroek hebben vroedmeesterpadden altijd wel wat plekjes gevonden om te vertoeven in de wat rommelige hoekjes. De vijvers rond het kasteel waren ongeschikt voor voortplanting tot ze afgelopen jaren heringericht werden. Nu zouden de kansen op succesvolle voortplanting groter moeten zijn, al is het niet eenvoudig om larven te vinden in zulke grote waterpartijen. In de weilanden ten zuiden van het kasteel zijn recent ronde betonbakken met afrastering geplaatst. De vastgeschroefde betonroosters maken het echter onmogelijk om met een schepnet te scheppen naar larven. Deze betonbakken moeten de verbinding maken richting de populatie op Kattenroth.

De deelpopulatie rond de Molenhoeve, ten westen van kasteel Altenbroek, lijkt de afgelopen jaren volledig verdwenen te zijn.

3.8.2 Snauwenberg

De populatie bovenop Snauwenberg levert jaar na jaar het hoogste aantal vroedmeesterpadlarven in één waterpartij in heel Vlaanderen. De vijver op het erf huisvest jaarlijks meerdere duizenden larven. Het doel moet hier zijn om deze potentieel grote populatie te verbinden met deze rond kasteel Altenbroek. Dat kan via het hellingsgrasland tussen beide, dat bovendien prima georiënteerd ligt naar de zon. Het stapsgewijs aanbrengen van betonbakken met stapelmuurtjes zou hier een mogelijke piste zijn, al moet watervoorziening en beheer gegarandeerd zijn. Een bestaande betonbak tussen Snauwenberg en Altenbroek is volledig onder een bramenkoepel verdwenen. Hier worden sinds kort uitheemse groene kikkers waargenomen. Dit zorgt mogelijk voor problemen op deze locatie en voor de rest van de Voerstreek.

3.8.3 Kattenroth

Op Kattenroth alleen worden de habitatgeschiktheidscriteria niet gehaald. Met de betonbakken die er recent bijgeplaatst werden, wordt aan de waterhabitat voldaan. Het aantal roepers dat hier samen gehoord worden is de laatste jaren beperkt tot een handvol. De vele bakken tussen Kattenroth en Kasteel Altenbroek moeten ervoor zorgen dat beide populaties een duurzame verbinding krijgen. Omdat deze populaties zich tegen de landsgrens bevinden, moet ook gekeken worden aan Nederlandse zijde, waar ook vroedmeesterpadden voorkomen. Op die manier kan één grote metapopulatie gevormd worden.

3.9 POPULATIE VEURSVALLEI, VOEREN

De populatie van de Veursvallei is uitgestrekt. Het is onduidelijk in welke mate de locaties functioneel met elkaar verbonden zijn. Verspreid over het gebied bevinden zich talrijke betonnen voortplantingsbakken en enkele poelen die door de soort worden gebruikt. De Veursvallei is één van de bolwerken van de vroedmeesterpad en speelt een belangrijke rol op Vlaams niveau. Het gebied wordt grotendeels beheerd door ANB. Op termijn dient deze populatie via Sint-Martens-Voeren in verbinding gebracht te worden met deze van Altenbroek.

In Veursvallei Noord werd een bijplaatsing uitgevoerd, terwijl in Daal een geassisteerde herkolonisatie plaatsvond. De habitatgeschiktheidscriteria (Speybroeck & Auwerx, 2019) worden gehaald voor de populatie als geheel, evenals voor Daal en Veursvallei Noord apart.

3.9.1 Veursvallei Noord

Veursvallei Noord bevat ondertussen heel wat betonbakken om naast de ene poel de populatie vroedmeesterpadden van waterhabitat te voorzien. En met succes. Heel wat van de bakken bevatten jaarlijks behoorlijke hoeveelheden larven van verschillende groottes (dus verschillende legfels). Stap voor stap krijgt de landhabitat ook een upgrade van de vroegere steenhopen naar stapelmurtjes. Het aantal roepers loopt jaar na jaar op tot meer dan 20 dieren. De nieuwe bakken richting het noordwesten worden ook vrij vlot gekoloniseerd. Dit is belangrijk om op termijn de verbinding te maken met de populatie ten noordwesten van het Konenbos en de populatie in Daal. Door nog enkele stapstenen te voorzien, kunnen deze verbindingen op korte termijn gerealiseerd worden.

3.9.2 Konenbos

Bovenop de helling, in de tuinen van de twee huizen ten noordwesten van het Konenbos, houdt zich nog een geïsoleerde populatie vroedmeesterpadden op. De dubbele betonnen bak in het weiland bovenop de helling doet het goed en levert jaarlijks veel larven op. De roepers bevinden zich rond de dubbele bak en in de twee tuinen ten noorden van deze dubbele bak. Hier wordt niet aan de habitatgeschiktheidscriteria voldaan. De landhabitat in de tuinen en de schrale plekje langs de haag en de dubbele bak is geschikt. Het moet de bedoeling zijn om deze populatie, langs de zuidgerichte helling, zich naar beneden te laten uitbreiden en zo de verbinding te maken met de Veursvallei en Daal. Hiervoor moeten nog enkele stapstenen gecreëerd worden.

3.9.3 Daal

In Daal waren al geruime tijd betonnen voortplantingsbakken aanwezig, maar deze werden niet door de soort gekoloniseerd. De landhabitat wordt gevormd door het typische bocagelandschap van de Voerstreek. Van 2021 tot en met 2024 werden vroedmeesterpadden getransloceerd.

Inmiddels kent de soort een ruime verspreiding over de volledige zone, waardoor mogelijk een verbinding tot stand is gebracht tussen het Vrouwenbos en Veursvallei Noord. Sindsdien is het beheer van de betonnen bakken geïntensiveerd, wat heeft geleid tot een snelle kolonisatie van verschillende nieuwe bakken.

3.9.4 Vrouwenbos

De populatie voedmeesterpadden die zich ophoudt binnen de contouren van het Vrouwenbos is beperkt. Op de drie roeplocaties samen worden er nooit meer dan een handvol dieren gehoord. Op het erf van de fruitboerderij moet de door regenwater gevoede poel een ruimingsbeurt krijgen. Hier staat vaak heel weinig water in. Ieder jaar worden hier, na moeilijk scheppen door het weinige water en de vele waterplanten, nog een handvol larven bovengehaald. Ook de deellocatie ten noorden kampt met watertekort waardoor larven weinig tijd hebben om te ontwikkelen. Mogelijk kunnen er bakken op het erf gezet worden onder de regenpijpen. De landhabitat op het erf en in de fruitplantage heeft potentie. Of de aanwezige populatie aansluiting maakt met de populatie in Daal, is voorlopig onzeker.

3.10 POPULATIE REMERSDAAL, VOEREN

Helemaal in de oostelijke punt van Voeren is ook een populatie vroedmeesterpadden aanwezig rond de westelijke ingang van de spoorwegtunnel en net over de grens met Wallonië in het weiland op het einde van Rue Laschet (Plombières). Het Vlaamse deel van deze populatie plant zich voort in de bospoelen ten zuiden van de spoorweg. Het Waalse deel gebruikt de poel in het weiland. Of beide deelpopulaties verbonden zijn met elkaar, is onzeker. Het maximaal aantal roepers in beide deelpopulaties is doorgaans een handvol dieren, met occasioneel een uitschieter tot wel 10 roepers. Deze populatie heeft in de nabije toekomst geen mogelijke aansluiting met andere populaties.

4 CONCLUSIE EN TOEKOMSTIGE MONITORING

De monitoring van 2024 toont dat de translocaties van voedmeesterpad in Vlaanderen duidelijke eerste resultaten opleveren. Het aantal roepende dieren is sterk toegenomen ten opzichte van de pre-translocatieperiode, en in alle herintroductiegebieden werd natuurlijke voortplanting vastgesteld. Ook de waarnemingen buiten de populatiekernen wijzen erop dat de soort, minstens lokaal, nieuwe geschikte leefgebieden kan koloniseren.

De huidige monitoring van de populaties via roepkoortellingen is adequaat en het verdient de aanbeveling om deze de komende jaren verder te zetten. Dat is nodig om te beoordelen of de huidige positieve trends zich vertalen in duurzame en zelfredzame populaties. Voor larventellingen in enkele grotere waterlichamen kan eDNA worden ingezet om de aanwezigheid vast te stellen en een indicatie van de aantallen te verkrijgen.

Daarnaast blijft een directe koppeling met de beheerders belangrijk om beheeradvies gericht over te brengen en tijdig bij te sturen. Een najaarstelling van de voortplantingswateren is nuttig om beheermaatregelen te richten op de wateren waar geen larven aanwezig zijn.

De resultaten bevestigen daarmee dat translocaties een waardevol herstelinstrument kunnen zijn, maar alleen duurzaam zijn wanneer ze gepaard gaan met gericht en langdurig habitatbeheer.

Referenties

Auwwerx, J., De Corte, Z., Mergeay, J., Picavet, B., Speybroeck, J., van Doorn, L., & Wagemaker, N. (2021). Ex situ kweek van de vroedmeesterpad (*Alytes obstetricans*) in Vlaanderen (2019-2021). (Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek; Nr. 32). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. <https://doi.org/10.21436/inbor.39518999>

Goemaere, K. & Heylen O. (2017). Ontwerp-soortenbeschermingsprogramma voor de vroedmeesterpad (*Alytes obstetricans*). Rapport Antea Group in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos.

IUCN/SSC (2013). Guidelines for Reintroductions and Other Conservation Translocations. Version 1.0. Gland, Switzerland: IUCN Species Survival Commission.

Mergeay, J. & Verbist, V. (2021). Leidraad translocaties voor biodiversiteit in Vlaanderen. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2021 (13). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

van Doorn, L., Auwerx, J., Mergeay, J., Speybroeck, J., Van Eenaeme, D., Mouton, C., & Deflem, I. (2025). Kweek, translocatie en genetica van de vroedmeesterpad (*Alytes obstetricans*) in Vlaanderen (2021-2024). (Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek; Nr. 36). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. <https://doi.org/10.21436/inbor.128949348>

Speybroeck, J. & Auwerx, J. (2019). Advies betreffende de criteria voor habitatgeschiktheid voor de vroedmeesterpad in het kader van bijplaatsing en introductie. (Adviezen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek; Nr. INBO.A.3719). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek.

Speybroeck, J., De Bruyn, L., Van de Poel, S., Ledegen, H. & Westra, T. (2020). Monitoringsprotocol amfibieën en reptielen. Versie 2.0. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2020 (22). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.